

UNIA EUROPEJSKA - CENY

PODSUMOWANIE AKCJI

materiały z konferencji prasowej 6 lipca 2004 r.

Od końca marca do końca czerwca trwała akcja Narodowego Banku Polskiego i Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów „Unia Europejska – ceny”, której celem było zapobieganie sytuacjom, w których przystąpienie Polski do UE byłoby wykorzystywane jako pretekst do podnoszenia cen.

Z wcześniejszych analiz NBP wynika, że łączny efekt zmian cen związanych z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej to wzrost średniorocznej inflacji w 2004 roku **o nie więcej niż 0,9 pkt. proc.**

Szacunek ten obejmuje tylko bezpośredni, regulacyjny wpływ akcesji na ceny w wyniku:

- ⇒ wzrostu stawek VAT
- ⇒ wzrostu stawek akcyzy
- ⇒ wprowadzenia Wspólnej Taryfy Celnej
- ⇒ wprowadzenia Wspólnej Polityki Rolnej

W połowie kwietnia uruchomiona została specjalna infolinia (0-801 305 305), na którą każdy mógł zgłosić informacje zarówno o wzrostach, jak i o spadkach cen. Jednocześnie - jako działanie wspomagające zbieranie informacji o zmianach cen - oddziały okręgowe NBP rozpoczęły notowania cen wybranych towarów.

Przez dwa i pół miesiąca działania do infolinii zadzwoniło ponad 8,7 tys. osób, z czego blisko 8,0 tys. do połowy maja. Nasi rozmówcy sygnalizowali zmiany związane nie tylko z wejściem Polski do UE, ale także powodowane przez inne czynniki, m.in. wzrost cen surowców (ropy naftowej, węgla) na świecie. Potwierdza to rozkład zmian cen zgłoszonych do infolinii.

Tabela 1. Podwyżki cen, najczęściej sygnalizowane przez osoby dzwoniące na infolinię w okresie 15 kwietnia-30 czerwca

Towar	Procent zgłoszeń
Cukier	19,6%
Paliwa	11,2%
Koks	10,9%
Materiały do konserwacji mieszkania lub domu	8,3%
Artykuły farmaceutyczne	5,2%
Oplata za radio i telewizję kablową	4,8%
Pozostałe grupy	37,5%
Wszystkie zgłoszenia	100,00%

Podwyżki cen, najczęściej sygnalizowane przez osoby dzwoniące na infolinię w okresie przed i po akcesji:

**Tabela 2.
15-30 kwietnia**

Towar	Procent zgłoszeń
Cukier	23,9%
Koks	13,3%
Materiały do konserwacji mieszkania lub domu	10,5%
Paliwa	8,8%
Artykuły farmaceutyczne	6,2%
Pozostałe grupy	44,5%
Wszystkie zgłoszenia	100,00%

**Tabela 3.
1-12 maja**

Towar	Procent zgłoszeń
Paliwa	17,7%
Oplata za radio i telewizję kablową	12,2%
Cukier	8,4%
Koks	4,7%
Oplaty internetowe	4,4%
Pozostałe grupy	52,6%
Wszystkie zgłoszenia	100,00%

Tabela 4. Odnotowane po 1 maja zmiany cen towarów, wobec których regulacje UE mogły spowodować wzrost cen.

Wyszczególnienie	VAT i akcyza	Cło	WPR	Suma zmian	Zmiany cen między notowaniami (w proc.)*				
					II/I	III/II	IV/III	V/IV	V/I
Ryż		+		+	5,3	7,1	9,2	3,7	27,7
Mięso wieprzowe		-	+	+	2,0	1,4	0,7	5,1	9,4
Mięso wołowe					2,8	4,6	5,8	7,0	21,7
Ryby morskie i konserwy rybne		+		+	-0,3	0,3	0,7	1,0	1,7
Cytryny		+		+	2,1	1,4	4,1	1,6	9,5
Banany		+		+	-0,2	13,1	5,6	-1,1	18,0
Cukier		-	+	+	-1,3	2,9	2,2	1,3	5,1
Wyroby cukiernicze		-	+	+	1,0	-0,8	0,1	1,2	1,6
Papierosy	+	-		+	0,6	0,5	0,9	0,9	2,9
Odzież dla dzieci (z wyłączeniem odzieży dla niemowląt)	+	-		+	1,4	0,0	-0,3	-1,1	0,0
Materiały do konserwacji mieszkania lub domu	+	-		+	6,9	0,7	0,2	0,1	7,9
Usługi w zakresie sportu i rekreacji (wstęp na spektakle, imprezy)	+			+	1,4	0,7	-0,5	0,2	1,9

„+” oznacza, że ten czynnik mógł spowodować podwyżkę, a „-” obniżkę cen danego towaru.

* Notowania przeprowadzono dwa razy w miesiącu w dniach: (I) 15-21 kwietnia, (II) 4-10 maja, (III) 17-21 maja, (IV) 1-7 czerwca i (V) 15-21 czerwca.

Tabela 5. Odnotowane po 1 maja zmiany cen towarów, wobec których regulacje UE powinny spowodować spadek

Wyszczególnienie	VAT i akcyza	Cło	WPR	Suma zmian	Zmiany cen między notowaniami (w proc.)*				
					II/I	III/II	IV/III	V/IV	V/I
Pieczywo i mąka		-	-	-	0,3	0,3	0,1	0,6	1,3
Makarony		-	-	-	0,1	0,7	0,7	-0,2	1,3
Kury, koguty, kurczęta		-	+	-	-2,9	4,3	8,5	10,9	22,0
Masło		-	+	-	0,4	3,8	6,5	2,4	13,7
Oleje		-	+	-	-0,7	0,4	0,9	-0,6	0,0
Owoce cytrusowe (pomarańcze)		-		-	2,5	0,5	1,4	0,6	5,1
Kawa		-		-	-0,4	0,0	-0,1	-0,5	-1,0
Herbata		-		-	0,2	0,3	0,3	0,6	1,4
Wyroby spirytusowe i likiery		-		-	-0,8	-1,2	-0,5	-0,7	-3,1
Wina gronowe		-		-	-0,4	-0,5	0,0	0,4	-0,5
Piwo		-		-	-0,1	-0,3	0,1	-0,2	-0,5
Ubiory i obuwie męskie i damskie		-		-	-0,4	-0,1	0,8	-0,6	-0,3
AGD		-		-	-0,2	0,0	-0,9	0,4	-0,7
Samochody nowe		-		-	1,0	-0,3	-0,2	0,2	0,6

„+” oznacza, że ten czynnik mógł spowodować podwyżkę, a „-”, obniżkę cen danego towaru.

* Notowania przeprowadzano dwa razy w miesiącu w dniach: (I) 15-21 kwietnia, (II) 4-10 maja, (III) 17-21 maja, (IV) 1-7 czerwca i (V) 15-21 czerwca.

ANALIZA ZMIAN CEN

- najsilniej wzrosły ceny ryżu (27,7%), mięsa wołowego (21,7%) oraz bananów (18,0%),
- wyraźny wzrost (powyżej 5%) odnotowano także w przypadku mięsa wieprzowego, cytryn, cukru i materiałów do konserwacji mieszkania (domu),
- podrożały również niektóre towary, w przypadku których oczekiwano spadku cen, tj.: drób (22,0%), masło (13,7%) i pomarańcze (5,1%)
- w grupie potencjalnych spadków cen, znajdują się takie towary, których obniżki jeszcze się nie ujawniły, np. pieczywo i produkty zbożowe – korzystne efekty regulacji unijnych ujawnią się dopiero począwszy od III kwartału 2004 roku; należy spodziewać się wówczas spadku cen zbóż, a co za tym idzie również cen detalicznych produktów zbożopochodnych.

MIĘSO DROBIOWE

- Wzrost cen drobiu, nieoczekiwany przez ekspertów rolnych, związany jest przede wszystkim ze zwiększonym (po 1 maja) popytem ze strony innych państw członkowskich (z powodu niższych cen w Polsce),
- po wyeliminowaniu kontyngentów i barier celnych ograniczających eksport, warunki sprzedaży tego mięsa na rynki innych państw członkowskich stały się bardzo korzystne dla polskich producentów,
- efektem zwiększonych zakupów zewnętrznych jest mniejsza podaż na rynku krajowym,
- przewidywana korzystna sytuacja podażowa na rynku zbóż, tj. większe od ubiegłorocznych zbiory, wystąpią dopiero począwszy od lipca,
- jednocześnie - dzięki przejęciu unijnych regulacji na rynku zbóż - w warunkach prawdopodobnego urodzaju, należy spodziewać się spadku cen zbóż,
- w konsekwencji, ceny pasz powinny ulec silnemu obniżeniu, a tym samym obniżeniu powinny ulec koszty produkcji (udział pasz w kosztach produkcji szacowany jest na poziomie ok. 70%),
- efektem niższych kosztów produkcji powinno być więc obniżenie cen drobiu w Polsce, w dłuższym okresie.

MIĘSO WOŁOWE

- W sezonie 2003/2004 obowiązywał kontyngent w wysokości ok. 21 tys. ton (eksport ogółem do UE-15 w tym okresie wynosił 22,7 tys. t). Stąd też zdecydowana większość eksportu, ze względu na zaporowe cła, realizowana była do 30.04.2004 r. głównie przez kontyngenty,
- braki w podaży na rynku UE w stosunku do popytu pokrywane były importem, który aktualnie realizowany jest w większej skali z Polski, po likwidacji istniejących jeszcze do końca kwietnia barier,
- efektem są wyższe ceny na rynku krajowym,
- w firmach zajmujących się pośrednictwem w handlu mięsa na eksport, odnotowano 3-4-krotnie większy obrót mięsem w I połowie 2004 roku niż w tym samym okresie roku ubiegłego.

Próba dekompozycji danych GUS

Tabela 6. Struktura dynamiki cen luty - maj 2004 r.

Czynnik	Wpływ na miesięczną inflację (w pkt. proc.)			
	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj
Popyt	-0,01	0,08	0,11	0,21
Podaż	0,07	0,20	0,36	0,37
UE	0,04	0,03	0,30	0,46
Inflacja	0,10	0,32	0,77	1,03

Podział czynników na grupy czynników (popyt, podaż, UE) jest przybliżony i do pewnego stopnia umowny. Do kategorii *Unia Europejska* zakwalifikowano te grupy z koszyka CPI, których zmiany cen wywołane zostały (w opinii ekspertów NBP), głównie akcesją, czyli wynikały ze zmian stawek podatków pośrednich, zmian stawek celnych, wprowadzenia WPR lub zachowań rynkowych dyskонтujących z wyprzedzeniem spodziewane działanie tych czynników (np. wzrost cen cukru). Do kategorii *podaż* zakwalifikowano te grupy z koszyka CPI, których zmiany cen wywołane zostały, zmianami po stronie podaży np. wzrost cen paliw, sezonowe zmiany w podaży niektórych produktów rolnych (mięso wieprzowe, produkty zbożopochodne, owoce i warzywa). Do kategorii *popyt* zakwalifikowano pozostałe grupy z koszyka CPI, których zmiany cen wywołane zostały, głównie zmianami po stronie popytu np. koks, mięso wołowe i drobiowe.

Tabela 7. Udział poszczególnych czynników we wzroście inflacji (w proc.)

Czynnik	Dekompozycja wzrostu miesięcznej inflacji			
	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj
Popyt	-8,1	26,3	14,0	20,0
Podaż	70,2	63,8	46,7	35,4
UE	37,9	9,9	39,3	44,6
Inflacja	100,0	100,0	100,0	100,0

Od marca 2004 roku:

- czynnik popytowy jest dosyć stabilny (ok. 20%),
- maleje udział czynników podażyowych,
- „efekt UE” przyczynił się w maju do mniej niż połowy ogólnego wzrostu cen.